

Конст. С. № 20/97 г.
доп. С. 14 ал. 1 от 1997 г.
Наср. 6
20.11.97 г.

**КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
 НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

И С К А Н Е

**от група народни представители за обявяване на
 противоконституционност на § 5 (чл. 15, т. 2); § 7 и § 12
 от Закона за изменение и допълнение на Закона за
 радиото и телевизията**

**По чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4
 от Конституцията на
 Република България**

Уважаеми господа конституционни съдии,

Народното събрание прие Закона за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията (ДВ, бр. 112/28 ноември 1997 г.). Същевременно то прие и Закона за ратифициране на Европейската конвенция за трансгранична телевизия, подписана на 20 май 1997 г. в Страсбург (ДВ, бр. 117/10 декември 1997 г.). С това обаче, **Законът за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията влезе в драстично противоречие с Европейската конвенция за трансгранична телевизия.** Така например:

I. § 5 от Закона за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията (ЗИД ЗРТ), който отменя чл. 15, т. 2 от ЗРТ, противоречи на чл. 6, ал. 1 от Европейската конвенция за трансгранична телевизия (ЕКТТ). § 5 ЗИД ЗРТ отмени чл. 15, т. 2 ЗРТ, според която Националният съвет за радио и телевизия (НСРТ) имаше право да „дава становища по кандидатурите за получаване на концесии за разпространение на радио- и телевизионни програми в Република България“. Но според чл. 6, ал.

1 ЕКТТ „Отговорностите на предаващия трябва да бъдат определени ясно и изчерпателно в разрешителното, издадено от компетентния орган на всяка Страна или в договора, сключен с него или в каквото и да е друго правно средство“.

С влизането в сила на § 5 ЗИД ЗРТ в България вече няма компетентен орган, който да дава становища по кандидатурите за получаване на концесии за излъчване на радио- и телевизионни програми, да издава разрешителни за предаванията и да определя ясно и изчерпателно отговорностите на предаващия. Това противоречи на чл. 6, ал. 1 ЕКТТ.

II. § 7 ЗИД ЗРТ засяга чл. 40 ЗРТ, според който „Времето за реклами общо не трябва да превишава 15 на сто от програмното време за едно денонощие“ и че „Времетраенето на рекламите в рамките на 1 час излъчване не трябва да надхвърля 12 минути“. § 7 ЗИД ЗРТ ограничава приложението на тази правна норма само до Българската национална телевизия (БНТ) и Българското национално радио (БНР).

Но съгласно чл. 12, ал. 1 ЕКТТ „Времето, посветено на реклами, не трябва да надвишава 15 % от телевизионното време за деня“. А според чл. 12, ал. 2 ЕКТТ „Количеството на рекламата в рамките на даден едночасов период не трябва да надхвърля 20 %“. Приложното поле на ЕКТТ, съгласно нейния чл. 3, са всички електронни медии, независимо дали са държавни, обществени или частни. Това се отнася, разбира се, и за рекламите.

Следователно, § 7 ЗИД ЗРТ противоречи на чл. 12 ЕКТТ, стеснявайки приложното му поле.

III. § 12 ЗИД ЗРТ е в противоречие с няколко текста от ЕКТТ. Така например:

1. § 12 ЗИД ЗРТ отмени цялата Глава пета ЗРТ, озаглавена „Други радио- и телевизионни организации“. Така приложното поле на ЗРТ бе ограничено до БНТ и БНР. Но според чл. 3 ЕКТТ „Тази конвенция се прилага по отношение на всички програмни емисии, които се излъчват от лица или с помощта на технически средства, намиращи под юрисдикцията на една от Страните, независимо дали по кабел, от наземен предавател или чрез спътник, и които могат да бъдат приемани пряко или непряко в една или няколко от другите Страни“.

§ 12 ЗИД ЗРТ изключва изцяло от приложното поле на ЗРТ текста за кабелните предаватели, а по отношение на наземните предаватели свежда правната норма само до БНТ и БНР,

изключвайки обществените и частните медии. Това противоречи на чл. 3 ЕКТГ.

2. § 12 ЗИД ЗРТ отмени чл. 77 ЗРТ, гарантиращ възможностите и определящ условията на чуждестранни радио- и телевизионни организации да излъчват и преизлъчват свои програми от и на българска територия.

Това обаче противоречи на чл. 4 ЕКТГ, според който „Страните осигуряват свободата на изразяване и информация, съгласно чл. 10 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, гарантират свободата на приемане и не ограничават препредаването на своя територия на програмни емисии, които са в съответствие с разпоредбите на тази конвенция“.

3. Отменяйки Глава пета ЗРТ, засягаща обществените и частните медии, както и кабелните излъчватели, **§ 12 ЗИД ЗРТ встъпи в противоречие и с чл. 5, ал. 1 ЕКТГ**, според който „Всяка предаваща Страна осигурява с помощта на подходящи средства и чрез своите компетентни органи всички емисии, предавани от лица или с помощта на технически средства под нейна юрисдикция по смисъла на чл. 3 да съответства на разпоредбите на тази конвенция“.

Съгласно чл. 5, ал. 4 К „Международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат“.

Чл. 149, ал. 4 К пък задължава КС да се произнася „за съответствието на сключените от Република България международни договори с Конституцията преди ратификацията им, както и за съответствие на законите с общопризнатите норми и с международните договори, по които България е страна“.

Очевидно е, че след като § 5 (чл. 15, т. 2), § 7 и § 12 ЗИД ЗРТ противоречат на чл. 3; чл. 4; чл. 5, ал. 1; чл. 6, ал. 1 и чл. 12, ал. 1 и 2 ЕКТГ, те трябва да бъдат обявени за противоконституционни.

Вярно е, че в Определение N 2/1995 г. КС прави извода, че той може да упражнява контролни правомощия преди международните договори да са ратифицирани и да са влезли в сила. Повече от ясно е обаче, че развитието на тази позиция ще доведе до становището, че изводът се отнася до чл. 85, ал. 3 К, а именно: „Сключването на международни договори, които изискват изменения в Конституцията, трябва да бъде предшествано от

приемането на тези изменения“, както и до първата част на чл. 149, ал. 1, т. 4 К, според който КС се произнася „за съответствието на сключените от Република България международни договори с Конституцията преди ратификацията им...“

Що се отнася до втората част на чл. 149, ал. 1, т. 4 К, то КС има задължението да се произнася „и за съответствие на законите с общопризнатите норми и с международните договори, по които България е страна“. **Това конституционно изискване явно дава правото на КС не само на предварителен контрол върху подлежащите на ратификация международни договори, но и на последващ контрол върху действащите български закони, влезли в колизия с международните договори.** Това е така и защото именно ратификацията е необходимото условие за инкорпориране на международния договор във вътрешното право на държавата. Тъкмо актът на ратификацията обвързва страната с международния договор. Едва след този акт, какъвто в случая е Законът за ратификация на ЕКГТ, международният договор става част от вътрешното право на страната и едва тогава той придобива предимства пред действащите вътрешни закони, в случая - ЗИД ЗРТ. Ставайки след ратификацията си елемент на вътрешното право, ратифицираният акт може да направи всеки действащ закон предмет на последващ конституционен контрол. С оглед на това няма никакви пречки КС да упражни компетентността си по чл. 149, ал. 1, т. 4 (втората част) К и да обяви за противоконституционни § 5 (чл. 15, т. 2), § 7 и 12 ЗИД ЗРТ.

Според Решение N 24/1995 г. на КС незачитането на решение на КС и на неговите правни последици придава на незачитането смисъл на основание за противоконституционност. Конституционните съдии са категорични, че **несъобразяването с решение на КС е нарушение на самата Конституция.** От тази гледна точка някои текстове в ЗИД ЗРТ противоречат на вече взети решения на КС, с което противоречат и на Конституцията. Така например:

I. Според Решение N 7/1996 г. на КС медийното законодателство трябва „да гарантира правото на обществото да получава пълна, плуралистична, балансирана и точна информация“. И още: „В сферата на законодателната компетентност на държавата се включва и установяване чрез закона на режима на лицензиране на недържавните електронни средства за информация...“

§ 12 ЗИД ЗРТ отмени Глава пета ЗРТ, с което България бе оставена без режим за лицензиране на недържавните електронни средства за информация.

II. Освен това, според същото Решение N 7/1996 г. на КС „Правото свободно да се изразява мнение обхваща всички средства, които „пренасят“ или разпространяват мнения, идеи или информация, независимо от съдържанието или способа за „пренасяне“... Конституционната защита обаче обхваща и източника на мнението (информацията), и самото му „пренасяне“, и получателя му“.

§ 12 ЗИД ЗРТ отмени конституционната защита на недържавните електронни медии и свързаните с тях източници на информация, нейните разпространители и получатели.

III. И пак според Решение N 7/1996 г. на КС „Задължението на държавата да защитава правото на гражданите да получават плуралистична информация обуславя недопустимостта на прекомерната медийна концентрация“.

§ 12 ЗИД ЗРТ отмени Глава пета ЗРТ, в която бяха предвидени гаранции срещу прекомерната медийна концентрация.

IV. Съгласно Решение N 21/1996 г. на КС конституционно недопустимо е със закон да бъдат въведени ограничения за кръга на лицата, които могат да разпространяват радио- и телевизионни програми на българска територия.

Отменяйки Глава пета ЗРТ, § 12 ЗИД ЗРТ юридически и фактически въведе такива конституционно недопустими ограничения, изтласквайки недържавните електронни медии от приложното поле на ЗРТ.

Изхождайки от тези аргументи, § 12 ЗИД ЗРТ трябва да бъде обявен за противоконституционен и поради това, че влиза в противоречие с вече взети решения от КС.

Господа конституционни съдии,

Като ви сезираме на основание на чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България, ви молим на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от същата да обявите противоконституционността на посочените разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията.

Като заинтересовани страни предлагаме да бъдат конституирани парламентарните групи в 38-ото НС, президентът на Република България, Министерството на културата, Министерството на правосъдието и евроинтеграцията, Съюзът на българските журналисти, Съюзът на българските писатели и Националният радио- телевизионен синдикат.

Молим на основание на чл. 20 ЗКС служебно да изискате:

1. Стенографските записи от разискванията на първо и второ четене на Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията;

2. Стенографските записи от разискванията на първо и второ четене на Законопроекта за ратифициране на Европейската конвенция за трансгранична телевизия.

17.12.1997 г.

С уважение:

1. Цвете Порванов Атанасов -
2. Анастас Пандуров Мерджанов -
3. Любомир Пенел Ангелов -
4. Драгомир Георгиев Митов -
5. Велик Велков -
6. Христо Столетов -
7. Георги Михайлов -
8. Андрей Данаилев -
9. Кирил Ерметов -
10. Елена Масларова -
11. Стефан Василев Митовски -
12. Васил Недков Козарев -
13. Асен Димитров Тагазов -
14. Румен Станков Овчаров -
15. Пламен Василев Славов -
16. Иван Бареков Чочев -
17. Димитър Николов Димитров -
18. Златко Стоев Златев -

- 19. Иван Иванов Иванов
- 20. Кенчо Марангозов
- 21. Ангел Мачев
- 22. Кевинчо Туркдоржиев
- 23. Олга Ангелова
- 24. Иван Занзов
- 25. Иван Костандинов Иванов
- 26. Румчи Токоров
- 27. Тодор Иванов Костандинов
- 28. Кирин Петр. в. Ворранов
- 29. Елена Михайлова
- 30. Стефан Станов
- 31. Руми Станков
- 32. Любомир Божков
- 33. Георги Димков
- 34. Димка Стефанова Димева
- 35. Иван Георгиев Тенов
- 36. Станка Иванова Величкова
- 37. Георги Великов Карабашев
- 38. Корн Улиева Фикова
- 39. Генимир Кичев Кичевски
- 40. Никола Киров Кочев
- 41. Атанас Богданов Богданов
- 42. Иван Николов Иванов
- 43. Елена Заварева Кочева
- 44. Кетев Г. Башидаров
- 45. Георги Г. Пуршански
- 46. Атанас А. Таназев

- 47. Петър Владимиров Владимиров *[Signature]*
- 48. Георги Стодоров Босфорин *[Signature]*
- 49. Стефан Марков Умков *[Signature]*
- 50. Иван Георгиев *[Signature]*
- 51. Рензи Дурмиз Осман-рета *[Signature]*
- 52. Валентин Симеонов Симеонов *[Signature]*
- 53. Рамизан Валиханов Халимов *[Signature]*
- 54. Стефан В. ГАЙТАНДЖЕВ *[Signature]*
- 55. Рубен Корнезов *[Signature]*
- 56. Янко Минков *[Signature]*
- 57. Мило Уманов *[Signature]*
- 58. Николаев Милов *[Signature]*
- 59. Стефан Димитров *[Signature]*
- 60. Михаил Райков Милов *[Signature]*
- 61. Христо Стоянов *[Signature]*
- 62. Касим Бехар *[Signature]*
- 63. Васил Димитров *[Signature]*
- 64. Иван Калев *[Signature]*
- 65. Мария Мариновски *[Signature]*
- 66. Благоев Хр. Ангел *[Signature]*
- 67. Георги Корбанд *[Signature]*
- 68. Войко Великов *[Signature]*
- 69. Стефан Нешев *[Signature]*
- 70. Армен Антонов *[Signature]*